HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

גמ' מ"ט. מגל לא מן הכתב: **שמא ימחוק.** מן המוכרמין. שילמה שלא הכין להם כל צרכם וימכרנו שזימן יותר מן הראוי וימחוק מן הכתב כדי שלא יקראם שטעם: כל הני שמא יקרא בשטרי הדיוטות של מקח וממכר קלמר (ה): **דכתב.** מניינא מכותב בדין: **ומידלי.** שמינו מגיע לשם למחוק: **אפילו גבוה.** שמינו מגיע לשם למחוק): **אפילו גבוה.** שמינו מגיע שם להטות הגר לשון להוציא ומוך לשון לשון גבוה ממי שלא לשון למחוק: **ומיפסי.** שמוך ויכול להגיע שם ולמחוק: **ולמ"ד שמא יקרא.** היכא דליכא למימר לשמא יקרא ליחוש לשמא יקרא: **תמיה.** בשכין בתוך הען בטבלא שמין נוסח למחוק ולשכיי מדכר ולימא למימר למחוק: **גודא.** כותל: **פינקס.** כעין לוחות של קומריס(ו): **למה כפנים ומה כחוץ.** מת מי ומי מושיב כפנים במקום המכובד ומת מי ומי מושיב כחוץ שאינם כל כך ספונין: **אבל לא מלבוש שעל גבי טבלא ופינקס.** לגודא בשטרא לא מיחלף אבל טבלא ופינקס מיחלף: **[דכתיב מיכאב.** כתב של דין]: **אלא לעולם דכתב אכותא ומידלי.** שמינו יכול למחוק ולשמא יקרא לא מיבעיא לגודא בשטרא לא מיחלף. ודקשיא לך למ"ג למידלי ליתסרי כלרכה למ"ד גבי נר לפילו ר' נחמיס: **דרכה תנאי היא.** למיכא למיימ לשלא מחלוק בחיסור שמא לרכנן ומיכא למפלוג: **ליחוש לשמא ימחוק.** למה ר' אחא כותל דוקא נקט ומי מתני מה לי כותל מה לי מגרת: **אין רואין במראה.** מירושלמי"ל. לפי שכראותה במראה אינו נרין אלא לתקן שערות ראשו וזקנו אלא ילכך מיימ' שמא ילאה נימין המדולדלות שאינן שוות עם שאר השער (ו) ויגלחן: **ולמדכי וכו'.** שיוך להניח תער או מספריס: **מדכר.** שהוא שמח: **של מתכת.** שאינו נרין להניח מספריס שהיא עלמה מגלחת השער: **נפה המהלך תחת הלורה ופתח הדיוקנאות.** כגון בני אדם המציירים בכותל חיות משונות או דיוקנות של בני אדם של מעשים (ז) כגון מלחמת דוד וגלית וכותבין תחתיה זו לורת מיה פלונית וזו דיוקנית פלוני ופלונית: **אסור לקרוסו נשפה.** שמא יקרא בשטרי הדיוטות: **אל מדעתכם.** אל תשר תחת עושים מדעת לנשבח ואל שלמה. **מלילים לשון חלנים: עם נניו וכני ניסו אין עם אחר נח.** מללה תנא ומפיס על המנות: **משום לווין ופורעין.** לגזור שהו רנכן שמא יכתוב: **המקפידין.** שאין מוחלים ומוותרין זה לזה: וכדכרי

שמואל (ט) **דאמר רב יהודה אמר שמואל** (ח) **בני חבורה המקפידין זה על זה עוברין משום מדה ומשום משקל ומשום מנין ומשום לווין ופורעין ביו"ט** וכדברי

גמ' מ"ט רב ביבי אמר גזירה שמא ימחוק אביי אמר (א) גזירה שמא יקרא בשטרי הדיוטות מאי ביניהו א"ב דכתב אכותא ומידלי למ"ד שמא ימחוק לא חיישינן ולמ"ד שמא יקרא חיישינן ולמ"ד שמא ימחוק ניחוש שמא יקרא ותו לשמא ימחוק לא חיישינן (ב) **והתניא** (ג) **לא יקרא לאור הנר** (ד) **ואמר רבה אפי' גבוה שתי קומות אפי' גבוה שתי מרדעות אפי' עשרה בתים זה ע"ג זה לא יקרא אלא איכא ביניהו דכתב אכותא ומיתתי למאן דאמר שמא ימחוק חיישינן למ"ד שמא יקרא לא חיישינן גודא בשטרא לא מיחלף ולמ"ד שמא יקרא ליחוש שמא ימחוק אלא איכא ביניהו דחייק אטבלא ואפינקס למ"ד שמא ימחוק לא חיישינן למ"ד שמא יקרא חיישינן ולמ"ד שמא ימחוק ליחוש שמא יקרא וכ"ת טבלא ופינקס בשטרא לא מיחלף והתניא** (ה) **מונה אדם כמה מבפנים וכמה מבחוץ וכמה מנות עתיד להניח לפניהם** (ו) **מכתב שעל גבי הכותל אבל לא מכתב שעל גבי טבלא ופינקס היכי דמי אילימא דכתיב מ"ש הכא ומ"ש הכא אלא לאו דחייק וקתני מכתב שעל גבי הכותל אבל לא מכתב שע"ג טבלא ופינקס אלא לעולם דכתב אכותא ומידלי ודקא קשיא לך דרבה תנאי היא דתניא** (ז) **מונה אדם את אורחיו ואת פרפרותיו מפיו אבל לא מן הכתב ר' אחא מתיר מכתב שעל גבי הכותל היכי דמי אילימא דכתיבי מתתא ליחוש שמא ימחוק אלא לאו דכתב ומידלי וש"מ דרבה תנאי היא ש"מ והני כהני תנאי דתניא** (ח) **אין רואין במראה בשבת** (ט) **רבי מאיר מתיר במראה הקבוע בכותל מ"ש הקבוע בכותל דאדהכי והכי מדכר שאינו קבוע נמי אדהכי והכי מדכר הכא במראה של מתכת עסקינן וכדרב נחמן אמר רבה בר אבוה דא"ר נחמן אמר רבה בר אבוה** (י) **מפני מה אמרו מראה של מתכת אסורה מפני** (כ) **שאדם עשוי להשיר בה נימין המדולדלין תנו רבנן** (ל) **כתב המהלך תחת הצורה ותחת הדיוקנאות אסור לקרותו בשבת** (מ) **ודיוקנא עצמה אף בחול אסור.** שנאמר (א) **אל תפנו אל האלילים ואל תדרשו אל מדעתכם: מפיס אמר רבי חנין אל תפנו אל מדעתכם: מפיס אדם עם בניו ואכו': עם בניו ועם בני ביתו אין ועם אחר לא מאי טעמא כדרב יהודה אמר**

ולמ"ד שמא ימחוק ליחוש שמא יקרא. ולא מסיק מדעתיה גודא בשטרא לא מיחלף: **בשטרי הדיוטות.** פי' בקונטרס של מקח וממכר ולעיל בפרק כל כתבי (לף קטו: ושם) פירש שטרות השלומות למלוה מחק: **אלא איבא ביניהו דכתיב אכותא ומתתאי.** ולא ידענא מאי נקט מתתאי כיון דס"ד דכ"ע אית להו דרבה: **אלימא דכתיב מיכתב מ"ש הבא מ"ש הבא.** פירוש מרוייהו: **לעולם דכתב אכותא ומידלי דקשיא לך דרבה דרבה תנאי היא.** לפירוש הקונטרס ל"ל להשמת דמוקי לה דכתיב מכותל ומידלי למ"ד שמא יקרא ובריימא קמיימא מיפוקמא שפיר דכתיב מכתב מכותל ומידלי דכולהו מלומי גודא בשטרא לא מיחלף ולמה לא הוה פלוגתייהו דרבי מאיר ורבנן (ה) דתניא מונה אדם כמה מבפנים וכמה מבחוץ וכמה מנות עתיד להניח לפניהם מכתב שעל גבי הכותל אבל לא מכתב שעל גבי טבלא ופינקס היכי דמי אילימא דכתיב מ"ש הכא ומ"ש הכא אלא לאו דחייק וקתני מכתב שעל גבי הכותל אבל לא מכתב שע"ג טבלא ופינקס אלא לעולם דכתב אכותא ומידלי ודקא קשיא לך דרבה דרבה תנאי היא דתניא (ו) מונה אדם את אורחיו ואת פרפרותיו מפיו אבל לא מן הכתב ר' אחא מתיר מכתב שעל גבי הכותל היכי דמי אילימא דכתיבי מתתא ליחוש שמא ימחוק אלא לאו דכתב ומידלי וש"מ דרבה תנאי היא ש"מ והני כהני תנאי דתניא (ח) אין רואין במראה בשבת (ט) רבי מאיר מתיר במראה הקבוע בכותל מ"ש הקבוע בכותל דאדהכי והכי מדכר שאינו קבוע נמי אדהכי והכי מדכר הכא במראה של מתכת עסקינן וכדרב נחמן אמר רבה בר אבוה דא"ר נחמן אמר רבה בר אבוה (י) מפני מה אמרו מראה של מתכת אסורה מפני (כ) שאדם עשוי להשיר בה נימין המדולדלין תנו רבנן (ל) כתב המהלך תחת הצורה ותחת הדיוקנאות אסור לקרותו בשבת (מ) ודיוקנא עצמה אף בחול אסור שנאמר (א) אל תפנו אל האלילים מאי תלמודא אמר רבי חנין אל תפנו אל מדעתכם: מפיס אדם עם בניו ואכו': עם בניו ועם בני ביתו אין ועם אחר לא מאי טעמא כדרב יהודה אמר

כדמשמע מכאן של קדושים לגא הוו מסתכלי בצורתא דזוזא (ע"ז דף נ.) מכלל דמחריני הוו מסתכלי (מ): **בני חבורה המקפידין זה על זה עוברין משום משקל ומשום מדה ומשום מנין.** פירוש לפי שמקפידין זה על זה עוברין פלילו על מה שאין שאר בני אדם עוברין משום מדה כדאמרינן בגיליה (דף כט.) יכול אדם לומר לחבירו מלא לי כלי זה אבל לא במדה פירוש כלי שמודדין בו אסור למקח וממכר ואם כיון שאם מקפידים כל כלים הוי לגבייהו מדה לפי שמקפידין לידע שיעורו לשלם להם הכלי וכן משקל שמוקיים ומכוויים זה כנגד זה ביד ומחרינן בגיליה (ס) אין משגיחין במחזיים ביום טוב ומשום מנין כדאמר בגיליה (דף כט:) חולך אדם אצל חנוני הרגיל אצלו ואומר לו מן לי כו' ובלבד שלא יכיר לו שאם היו נותנים מאה לגוזיס בגיליה ולקח כבר משעים לא יאמר לו מן לי עשרים לגוזיס שאמתייב לך עשרה לגוזיס שנרחה שעושה להשלים הדינר אבל יכול לומר לו מן לי כ' לגוזיס ואנני מכורה המקפידים אסור שיבא לידי מיסור שיזכירו להשלים וכדברי (ו) בית הלל אף משום רבית דכשאם מחזירין זה לזה אם מקפידים מה שעות שהוא מוסיף ומקח לפירוש

תחת הצורה של תחת דיוקני. פי' דיוקני צורת אדם, והכהב שתחתיו אסור לקרותו בשבת ולא גרע משטרי הדיוטות דאסור בשבת, ודיוקני עצמה אסורה אפילו בחול כטעמיה. **מפיס אדם עם בניו ועם כני.** פי' מפיס אדם, פלשון פיוס כההיא דאמרי מי מפיס, וכמו שאמרו על השכר (פסחים קז) מיסרו ומפיס. בניו ובני ביתו אין אחרים לא. (משמ"ו) [משום] דרי' יהודה אמר שמואל דאמר בני חבורה המקפידין זה על זה, פי' שמדקדקין זה על זה, שאומר אחד [נ"א: אדם] לחבירו המנה שלך שלקחתיה גדולה תן לי אני כמותה והוא שוקלה בידו. ואם היה דג אומר לו לקחת דג או כדומה לו שהוא ארוך זרת צריך לתת לו שמדתו זרת דגים, [נ"א: צריך לתת לו מדת דגים], או קישואין או אבטיחים וכדומה להן, ואם היו אגוזים ישקרים וכדומה להן (אומר) [ואמר] לקחת עשרים [אגוזים, גם אני אקח עשרים]. או אומר לו בעת (שניטלו) [שנוטלן] המתן עד שאשקול המנה ועד שאמדוד אורך הדגים והקישואים ואמנה הביצים והאגוזים והשקדים שאתה נוטל שאטול גם [אני] במשקלם וכמדתם וכמיניינם.

לרב ביבי מדברי רבה שאסר אפילו גבוה כמה. אמר לך רב ביבי דרבה תנאי היא ואנא דאמרי כתנא דשרי, דתניא מונה אדם את אורחיו ואת פרפרותיו מפיו אבל לא מן הכתב, ר' אחא מתיר מן הכתב שעל גבי הכותל, ואוקימנא דכתוב אכותא ומידלי. ואמרינן הכי תנאי כי הני תנאי, כלומר ר' אחא ות"ק חולקין בחלוקת ר' ות"ק דיליה, דלר' אחא (ו)צחצוחת הסיג מן המראה הוא מוחק, לפיכך קתני אין רואין במראה, ור' מתיר במראה הקבועה בכותל כת"ק דר' אחא. ודמיא להא דאמרינן בכלל גדול (דף עה) דשף בין העמודים [חייב] משום (ז)מוחק, שדומה למוחק כתב. ובתלמוד א"י השף את הערוי ע"ג העמוד ר' אחא בשם ר' יהודה בן לוי משום מוחק. ואקשינן עלה מ"ש מראה הקבועה בכותל דאדהכי והכי מדכר. ול"ל פירוש מהו שיזכור וימנע. יש מי שאומר כי נאסר הראיה במראה בשבת, שמא יראה כי עלה בו כעין חלודה (וכעין חלודה) בזה המראה, ויצחצחנו בשבת ונמצא מתקן מנא. גם בהיות המראה למטה במקום נמוך עד שיתעסק להביא סכין כדי לצחצחו, יזכור ששבת הוא וימנע. ונדחה זה הטעם, ועמד כר"ג דאמר מפני

ה) כלמ"ה לפי ני היה ל"ל לפיכך דר' אחא כרבי ואולי דגיכתו היה להפך ומתחלה נעמך בטעות ול"ע. ו) לפניהו בא גמ' אימא מקח ומתכך ול"ע.

ה) ל"ל ומתכך, ו) לעיל יח., ז) [לעיל יב:], ד) [תוספ' פי"ח], ה) [תוספ' פי"ד], ו) [כלא לנפש לימא כרבי אחיי ורבי וכו' וכ"פ בעבל המאור ובמלחמות. אבל בהכרת פ"ק ר' יהודה מתיר וכו'], ז) [ע' תוס' ע"ז כט. ד"ה המתפכר], ח) [תוספ' פי"ח], ט) כ"מ מעכ"ס, י) בפ"ק: גלחיס, כ) ויגלחם במפקריס כ"ל רש"ל, ל) בפ"ק: מלם על שם מעשיהס, מ) [ועי"ע תוספות ע"ז ג. ד"ה ס"ג], נ) [לף כח.],

1 אַל תִּפְנוּ אֶל הָאֱלִילִים וְאֵלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:
ויקרא יט ד

(א) רש"י ד"ה כל הני וכו' קמ"ל סס"ד ומ"ש מ"ש במ"ש דגודא בשטרא לא מיחלף לגל טבלא ופינקס מיחלף: **[דכתיב מיכאב.** כתב של דין]: **אלא לעולם דכתב אכותא ומידלי.** שמינו יכול למחוק ולשמא יקרא לא מיבעיא לגודא בשטרא לא מיחלף. ודקשיא לך למ"ג למידלי ליתסרי כלרכה למ"ד גבי נר לפילו ר' נחמיס: **דרכה תנאי היא.** למיכא למיימ לשלא מחלוק בחיסור שמא לרכנן ומיכא למפלוג: **ליחוש לשמא ימחוק.** למה ר' אחא כותל דוקא נקט ומי מתני מה לי כותל מה לי מגרת: **אין רואין במראה.** מירושלמי"ל. לפי שכראותה במראה אינו נרין אלא לתקן שערות ראשו וזקנו אלא ילכך מיימ' שמא ילאה נימין המדולדלות שאינן שוות עם שאר השער (ו) ויגלחן: **ולמדכי וכו'.** שיוך להניח תער או מספריס: **מדכר.** שהוא שמח: **של מתכת.** שאינו נרין להניח מספריס שהיא עלמה מגלחת השער: **נפה המהלך תחת הלורה ופתח הדיוקנאות.** כגון בני אדם המציירים בכותל חיות משונות או דיוקנות של בני אדם של מעשים (ז) כגון מלחמת דוד וגלית וכותבין תחתיה זו לורת מיה פלונית וזו דיוקנית פלוני ופלונית: **אסור לקרוסו נשפה.** שמא יקרא בשטרי הדיוטות: **אל מדעתכם.** אל תשר תחת עושים מדעת לנשבח ואל שלמה. **מלילים לשון חלנים: עם נניו וכני ניסו אין עם אחר נח.** מללה תנא ומפיס על המנות: **משום לווין ופורעין.** לגזור שהו רנכן שמא יכתוב: **המקפידין.** שאין מוחלים ומוותרין זה לזה:

ואמרינן מן הכתב מ"ט לא, רב ביבי אמר גזירה שמא ימחוק, אביי אמר גזירה שמא יקרא בשטרי הדיוטות. ופירושו כיון שיראה אדם קורא כמה אורחים צריך להביא וכמה פרפרויות אצלו, אף הוא אומר מותר לקרוא בשטרי הדיוטות. מאי ביניהו, דרב דכתיב אכותא במקום גבוה שאינו יכול למחוק, דרב ביבי בכי האי גוונא שרי ואביי אסר. ואקשינן על רב ביבי והתנן לא יקרא לאור הנר, ואמר רבה אפילו גבוה ב' קומות או ב' מרדעות ואפילו עשרה בתים זה ע"ג זה לא יקרא. והא הכא דליכא למיחש אלא שמא יטה, ואפילו גבוה כמה אמר רבה חיישינן ואסור. ואע"ג דסלקא כתנאי, הילכתא כרבא דסתם מתניתין כוותיה, ולא חיישינן אמחלוקות דברייתא. והדרנן להביא טעם אחר לומר כי אינם חלוקים אלא אם הוא הכתב בכותל נמוך שמגעת לה ויכול למחוק, דלרב ביבי אסור כטעמיה ולאביי שרי דכותל בשטר לא מיחלף. ואקשינן על אביי וליחוש שמא ימחוק האיל והכותל נמוך הוא, וגם זה הטעם נדחה. ואתינן לאוקמי פלוגתיהו בכתב דחייק אטבלא ופנקס, וגם זה נדחה. וחזרנן על הטעם הראשון דכתוב אכותא ומידלי, לרב ביבי מותר ולאביי אסור. **וזה שהקשינן**

מירוראי"ר [מירידור"ר]. מראה.

לא יקרא לאור הנר. בספר, שמא יטה הנר להבניח השמן לפי הפתילה שילחך יפה ומשם מבעיר בשבת (לעיל יא:). **אפילו גבוה.** שלילת למיחק לשטיח, דליון לגזור לא פלוג למילתייהו (לעיל יב:). **בני חבורה.** שולכין בדרך או יושבין בבית אחד ויש לפעודת עלמו, המקפידים זה על זה. שאין מוחלין על דבר מועט ומקפידין לשלוח זה את זה כמלא משקל וכמין (ב"מ עה:). **עוברין.** בשבת ויו"ט (שם). **ומשום לווין ופורעין.** דתנן (לעיל קמח.), ובלבד שלא יאמר לו שילוני, והכא מפרש טעמא שמא ימחוק (ב"מ שם).

א. אבל לשמא ימחוק ליכא, דאביי נמי לית ליה דרבה[ת]. רשב"ם. ב. [דת"ק אסר] לקרות הכתב שע"ג הכותל משום גזירה דשמא יקרא בשטרי הדיוטות, דס"ל דגודא בשטרא מיחלף וכדאביי, ורב אחא מתיר, דס"ל דגודא בשטרא לא מיחלף וכדרב ביבי. מי ס"ל ג. דרב[ה] מוקי לפלוגתייהו בהכיר. רשב"ם. ד. דקתני 'מונה אדם את אורחיו כמה בפנים וכמה בחוץ מכתב שע"ג הכותל', דאלמא גודא בשטרא לא מיחלף. רשב"ם. ה. כדאוקי' לה מעיקרא, ובבי הא ודאי לא מיחלף דלא דמי לשטרי כלל, אבל כי כתיב מיכתב, דדמי לה קצת דהאי מיכתב והאי מיכתב, כתב בכתב מיחלף. רשב"ם. ו. כמוס' הרמ"ם לעיל: דבעשויה. ז. אע"פ שלא נעבדה עדיין. תוס' הרמ"ם. ח. [ן"ן]אינו מוחל לו המותר, והוי רבית. אי נמי, אם לא היו מקפידים היה נוטל דמים אם הוקרו כפי שהיה שוה בשעת הלוואה, אבל המקפידין אינם רוצים לקבל דמים אלא ככר. תוס' הרמ"ם.

מה מראה של מתכת אסור מפני שאדם עשוי להשיר בה נימין המדולדלות. ור' שמתיר אומר כיון שהיא גבוהה לא גזרינן, ות"ק סבר גזרינן. **ת"ר כתב של**